

Õiguskantsleri Kantselei

Riina Kütt
juhatuse esimees
MTÜ Ikkagi Inimesed
info@ikkagiinimesed.ee

Teie 26.08.2025 nr

Meie 23.09.2025 nr 14-5/251904/2506888

Lugupeetud juhatuse esimees

Palusite õiguskantsleril kontrollida vaktsiinikahjude hüvitamist käsitlevate sätete vastavust põhiseadusele. Samuti palusite õiguskantsleril teha järelevalvet Tervisekassa ja Ravimiameti tegevuse üle vaktsiinikahju hüvitamise taotluste menetlemisel. Märkisite, et käimas on kohtumenetlused vaktsiinikahju hüvitamise taotluse esitanud isikute ja Tervisekassa vahel ning on olemas ka halduskohtu otsused selliste vaidluste lahendamise kohta.

Vaktsiini kasutamise tagajärjel tekkinud tervisekahju või surma korral isikule varalise ja mittevaralise kahju ehk vaktsiinikahju hüvitamist ja kahju hüvitamise menetluse korda on reguleeritud [ravimiseaduse](#) (RavS) 5¹. peatükis.

Vaktsiinikahju hüvitamise eesmärk on seaduses sätestatud tingimustel ja ulatuses tagada vaktsineerimise tagajärjel tekkinud kahju hüvitamine õigustatud isikule. On Riigikogu otsustada, millistel tingimustel hüvitab vaktsiinikahju riik, sh milline on põhjusliku seose olemasolu ja tõendatuse määr, mille korral ja kui suur hüvitis määratakse ning milline asutus peab lahendama kahju hüvitamise taotluse ja milline asutus tuleb menetlusse kaasata. Vaktsiinitootja tekitatud kahju hüvitamist reguleerib eelkõige [võlaõigusseadus](#) (vt § 1061 jj) ja [tsiviilkohtumenetluse seadustik](#) (TsMS).

Ravimiseaduse järgi tuleb vaktsiinikahju hüvitamise taotlus esitada Tervisekassale. Raviamet peab hindama tervisekahju ja vaktsiini seost. Otsuse kahju hüvitamise või sellest keeldumise kohta teeb Tervisekassa.

Haldusmenetlus (sh kahju hüvitamise taotluse menetlus) mitte üksnes ei pea olema, vaid peab ka näima aus ja õiglane (vt nt Riigikohtu 28.06.2017 otsus nr [3-3-1-73-16](#), p 39). [Haldusmenetluse seaduses](#) (HMS) on loetletud juhud, mil haldusorgani nimel tegutsev isik ei või haldusmenetlusest osa võtta (vt HMS § 10 lg 1). Haldusorgani nimel tegutsev isik ei või haldusmenetlusest osa võtta mh juhul, kui ta on muul viisil isiklikult huvitatud asja lahendist või kui muud asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses. Kui kahju hüvitamise taotluse esitajal on kahtlus kellegi erapoolikuses, on isikul ka endal võimalus esitada taandamise taotlus.

Tervisekassa otsus on õiguspärane üksnes siis, kui see on antud kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele (HMS § 56 lg 1, menetlus-ja vorminõuete rikkumise tagajärgede kohta vt HMS § 58).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Tervisekassa otsust on isikul võimalus vaidlustada vaide- ja halduskohtumenetluse korras (vaide esitamise ja vaidemenetluse kohta vt haldusmenetluse seadust ja RavS § 99²⁴, kohtusse pöördumise kohta [halduskohtumenetluse seadustikku](#) (HKMS)).

Halduskohtus on menetlusosalisel õigus anda kohtule seletusi, esitada põhjendusi ja tõendeid kui ka vastu vaielda teiste menetlusosaliste taotlustele ja põhjendustele (vt HKMS § 27 lg 1). Menetlusosaline peab tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema väited (HKMS § 59 lg 1). Kohtul on menetlusosalise taotlusel õigus küsida eksperdi arvamust asjas tähtsate ja eriteadmisi nõudvate asjaolude selgitamiseks (HKMS § 56 lg 2 ja TsMS § 293 lg 1). Tõendeid peab kohus hindama igakülgelt, täielikult ja objektiivselt ning otsustama oma siseveendumuse kohaselt, kas menetlusosalise esitatud väide on tõendatud või mitte. Reeglina ei ole ühelgi tõendil kohtu jaoks ette kindlaksmääratud jõudu (HKMS § 61 lõiked 1 ja 2).

Kohtusse pöördumise võimaluse näol on tagatud isikule tõhus õiguskaitse. Otsuse vaidlustamisel on võimalus mh tõstatada haldusorgani nimel tegutsenud isiku erapoolikuse küsimus. Samuti võib isik oma kohtuasja läbivaatamisel nõuda ka mis tahes asjassepuutuva seaduse (nt ravimiseaduse) põhiseadusevastaseks tunnistamist ([põhiseaduse](#) § 15 lg 1 lause 2). Põhiseaduslikkuse järelevalvemenetluse algatamise üle otsustab kohus.

Põhiseaduse § 146 järgi mõistab õigust üksnes kohus. Kui menetlusosaline ei nõustu kohtulahendiga (sh tõendite hindamisega ja kohtu seisukohtadega), on tal võimalus seda vaidlustada kõrgema astme kohtus menetlusseadustikus sätestatud korras. Kõrgema astme kohus kontrollib madalama astme kohtu tegevust materiaali- ja menetlusõiguse kohaldamisel. Lõppastmes tõlgendab kehtivat õigust üksnes kohus.

Õiguskantsler ei pea teha põhjendatuks teha järelevalvet Tervisekassa ja Raviameti praktika üle vaktsiinikahju hüvitamise taotluste menetlemisel, sest inimestel on võimalus oma õiguste kaitseks kasutada muid õiguskaitsevahendeid, sh taotleda kohtus põhiseaduslikkuse järelevalve algatamist ([Õiguskantsleri seaduse](#) (ÕKS) § 15¹ lg 2, § 25 lg 3 p 4). Seadus ei luba õiguskantsleril sekkuda sisulisesse õigusemõistmisesse ega anda hinnanguid kohtulahenditele (ÕKS § 25 lg 2).

Ettepanekud ravimiseaduse muutmise ja täiendamise kohta võite esitada Sotsiaalministeeriumile ja Riigikogule.

Loodetavasti on selgitustest abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristel Lekko
õigusteenistuse juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel